

Glimt fra Ovtrup ungdomsforenings historie

Af S. Ravn Jensen

En tale holdt ved festen i anledning af 75 året for foreningens oprettelse. Her let ændret.

Flere af glimtene fra Ovtrup ungdomsforening ligner til forveksling glimt, der kunne være udsendt fra andre af landets ungdomsforeninger, men nogle lyser med en særlig styrke og farve.

Ungdomsforeningerne opstår

Da de første grundtvigske folkehøjskoler havde eksisteret nogle år, og nye var kommet til, begyndte flere af de hjemvendte elever at føle et savn. De manglede det herlige samvær med andre unge, som de i nogle måneder havde haft på højskolen. De manglede den glæde, de havde haft ved at synge sammen med dem og ved at høre vækkende og oplysende foredrag. Kort sagt: De savnede det lille kig, de der fik ind i en anden på mange måder rigere verden.

Næsten på én gang fik flere af disse hjemvendte samme ide: Hvad om vi i vort eget sogn lavede en lille efterligning af højskolen og samlede sognets unge om noget af det, vi samlede om der.

På Fyn og i Østjylland var der nogle fremsynede præster og friskolelærere, der greb ideen og fik dannet lokale foreninger, der i højskolens ånd prøvede at samle sognets unge. Det lykkedes overmåde godt, og snart opstod lignende foreninger andre steder i landet. I nogle egne fik praktisk talt hvert sogn sin ungdomsforening, andre egne fik kun få, nogle slet ingen.

Ovtrup ungdomsforening stiftes

Også i Ovtrup var det hjemvendte højskoleelever, som fik indkaldt til stiftende generalforsamling 2. dec. 1905. Det gik ikke helt let. Forhandlingsprotokollen fortæller om en del modstand og mange betænkeligheder. Et citat fra mødereferatet: »Ole Jepsen¹, der til en begyndelse havde talt varmt for foreningen, imødegik nu også tappert de rejste indvendinger«. Og hans ord havde vægt i Ovtrup.

Ovtrup Højskolehjems vært mange, mange år senere, den lune Tusborg², ramte nok lige i plet, da han en dag viste mig den nyrestaurerede og nymalede lillesal. Jeg roste arbejdet, men kritiserede, at han havde hængt Ole Jepsens billede så højt, og bad ham flytte det lidt længere ned. Nej, sagde Tusborg, det skal blive der, for de ovtrupper sætter ham så højt.

Et par måneder før ungdomsforeningens start, nærmere bestemt den 27. sept. 1905, kunne Ole Jepsen se en længe næret drøm gå i opfyldelse. Da stiftedes Aktieselskabet Ovtrup Højskolehjem, hvis dannelse han havde hovedæren for.

Det er nok ikke tilfældigt, at Højskolehjemmet og ungdomsforeningen er jævnaldrende. Heller ikke, at de »levede« omtrent lige længe. De havde samme rod, var »børn« af samme tid.

Jeppe Jessen

Ungdomsforeningens første bestyrelse kom til at bestå af følgende: Ane Jensen³, Kathrine Thomsen⁴, Magdalene Jensen⁵, Marinus Lauridsen⁶ og Jeppe Jessen⁷.

De er alle, på én nær, forlængst døde. Men denne ene, bondekarlen fra Debel, højskoleeleven fra Askov, Jeppe Jessen var til gengæld hovedinitiativtageren. Han havde begejstringen, og han havde modet og troen på, at det kunne lykkes. Men han var mere end agitatoren og igangsættereren. Igennem 12 år ledede han på ypperlig vis foreningen.

Nu kunne man jo tro, at det ville gå her, som det så ofte er gået, hvor en forening igennem mange år er blevet ledet af en stærk personlighed, at den ville stå og falde med ham. Men nej, da Jeppe Jessen af mangel på tid trak sig tilbage, var der dannet en fast og solid kreds af unge, der ikke bare var kom-

met til at holde af deres forening, men også havde lært en hel del om, hvordan den skulle styres og ledes. Det har været en lykke for foreningen, at den i hele sin levetid har haft en sådan stab. Den reddede foreningen i nedgangstider og i perioder med for hurtigt skiftende formænd og bestyrelser.

Der skulle i 1905 et vist mod til at oprette en grundtvigsk ungdomsforening i Ovtrup. En ikke ringe del af sognets beboere havde nok at gøre med at klare dagen og vejen. Der var hverken tid eller kræfter til ret meget mere. Fra de kredse var der ikke megen forståelse langt mindre støtte at hente.

Indre Mission kunne ikke godtage hverken form eller indhold af ungdomsforeningen. Dens unge havde for øvrigt for længst, allerede i 1881, dannet egen ungdomsforening (KFUM). Men de kredse, som stod højskolen og det grundtvigske folke- og kirkeliv nær, var også kritiske. I sin tale til ungdomsforeningens 25 års jubilæum i 1930, sagde lærer Rasmussen⁸: »Da ungdomsforeningen blev stiftet, var jeg nærmest imod den, da jeg troede, den ville skade foreningsforeningen. Nu ser jeg, at ungdomsforeningen ikke kan undværes, da den meget bedre kan tage sig af de helt unge og retlede dem til at forstå, hvad der er værd at elske.«

Forhandlingsprotokollen

En af mine vigtigste kilder er forhandlingsprotokollen, og den er med en enkelt undtagelse heldigvis ret omhyggelig ført. Denne undtagelse er så også til gengæld graverende. I 1911 skriver Jeppe Jessen i protokollen: »Fra okt. 1908 til maj 1911 er intet indført i protokollen, da hr. J. C. Thomsen⁹ har forsømt at aflevere bogen trods adskillige anmodninger derom«.

Så vred var Jeppe Jessen, at han kaldte Thomsen hr. Det er for øvrigt eneste gang dette ord anvendes i bogen.

Lovene

Fra mange foreninger er de første love og vedtægter gået tabt. De har været skrevet eller trykt på løse ark, og de har som bekendt en udpræget tendens til at forsvinde. Sådan gik det i

Billum. Der startede de et halvt år før Ovtrup, og jeg ville gerne have set deres love og sammenlignet.

I Ovtrup førte man dem heldigvis ind i protokollen, og vi har bevaret ikke bare den første lov fra 1905, men også den i 1908 reviderede plus senere korrektioner.

I loven af 1905 lyder prg. 2 – den der indeholder den såkaldte formålsparagraf – således: »Foreningens medlemmer samles til foredrag, oplæsning, diskussion, sang m.m. og søger derved at fremme sammenhold og fællesskabsfølelse blandt de unge. Formålet er: på kristentroens grund at virke for god, sand, folkelig og kristelig oplysning«.

Og prg. 3: »Ved møderne nydes intet. Spirituøse drikke må ikke nydes ved nogen som helst af sammenkomsterne. Der må ikke spilles kort, og almindelig dans er udelukket. Lege og folkedans er tilladt«.

Lidt fra prg. 9: »Styrelsen vælges på den halvårslige generalforsamling ved simpel stemmeflerhed. Den består af 5 medlemmer, hvoraf flertallet skiftevis er mandligt og kvindeligt«.

Ligestilling mellem kønnene

Inden vi går over til at se på, hvordan det gik med at opfylde formålsparagraffen og overholde de – ret strenge – ordensregler, vil vi opholde os lidt ved to interessante bestemmelser.

I foreningens lov prg. 9 stod der som nævnt: »Bestyrelsen består af 5 medlemmer, hvoraf flertallet skiftevis er mandligt og kvindeligt«. Altså en lovfæstet ligestilling mellem kønnene allerede i året 1905. Det er kun få måneder siden, at formanden for Kvindeligt Arbejderforbund i TV sagde, at ligestilling mellem kønnene endnu ikke var nået til Danmark.

De ældre

Den anden bestemmelse findes i lovændringen af 1908. Til den oprindelige lovs prg. 4, der omhandler hvem der kan optages som medlemmer, tilføjes nu: »Ældre kan optages som passive medlemmer med adgang til offentlige foredrag. De har ikke adgang til andre møder, undtagen når styrelsen billiger det«. Det er rene ord for pengene. Adgang forbudt for de

ældre, d.v.s. de gifte. Et veritabelt ungdomsoprør 60 år før det store og velkendte.

Medlemstallet

Der begyndtes ret beskedent med indmeldelse af 25 medlemmer den første aften, men allerede et halvt år efter var tallet vokset til 52.

Da de ældre havde overvundet deres første betænkeligheder, opfordrede mange af dem ikke bare deres egne voksne børn, men også deres tjenestefolk til at melde sig ind i foreningen, og den fik i hele sin levetid en virkelig god støtte fra mange hjem.

I løbet af ganske få år var medlemstallet på de 52 vokset til det dobbelte, og i perioden 1911-18 var gennemsnitstallet 111½. Laveste tal 85, højeste 168.

Foredrag

I prg. 2 nævnes foredrag først blandt de opgaver, som foreningen skulle tage op. Foredrag indtog da også gennem årene en central plads i arbejdet.

Det er mit indtryk, at man ved tilrettelæggelse af møder og ved bestilling af foredragsholdere først ret sent hæftede sig særligt ved emner. Det var personer, man ønskede, personer man sendte bud efter. Denne fremgangsmåde havde dog en skavank. Vigtige emner kunne let blive forsømt, eller flere foredrag overlappede hinanden.

Talerne

Når ungdomsforeningen som allerede nævnt var en nær slægtning af højskolen, kunne man forvente, at højskoleforstandere og højskolelærere som talere i antal blev alt dominerende. Det er ingenlunde tilfældet. En optælling vil tværtimod vise, at de var i mindretal. I foreningen havde man ikke haft noget imod at få mange flere højskolefolk som talere, men to forhold stillede sig hindrende i vejen. Kun få højskolefolk kunne rejse ud, når skolen var i drift, havde elever. Den anden hindring var foreningens stramme økonomi. Der var ingen offentlige tilskud af nogen art, og i mange år var højskolelærere så dårligt lønnede, at de var nødt til at forlange et skikkelig honorar.

Hertil kom så rejseudgifterne. Man måtte altså i udstrakt grad som talere bruge lokale folk: sognets og nærmeste omegns lærere og præster og enkelte andre.

Sognets og omegnens lærere og præster

I et gammelt nummer af Dansk Ungdom – De danske Ungdomsforeningers medlemsblad – fandt jeg en artikel af den daværende landsformand, hvori han fortæller, at han i årets løb fra mange formænd ude i landet har modtaget klager over, at deres egne lærere og præster svigter dem.

Her kan Ovtrup næsten helt melde hus forbi. Fra starten og til op i halvtredserne, da så meget forandredes, deltog så godt som alle Ovtrup sogns lærere på en eller anden måde i foreningens arbejde, nogle som formænd – Foghmar¹⁰, Eriksen¹¹, Ravn¹², Kock¹³ – andre som talere og oplæsere. Lærer Ole Jepsen, der som allerede nævnt reddede foreningens start, figurerer ganske naturligt på medlemslisten som medlem nr. 1. Han sad vist aldrig i bestyrelsen og holdt kun ganske få foredrag, men han kom så flittigt til møderne og var så godt hjemme der, at han fejrede sit 10 års jubilæum som lærer ved at indbyde alle ungdomsforeningens medlemmer til fest, og de kom praktisk talt hver og en. Hans kollega ved Ovtrup skole lærer Rasmussen⁸ sad flere gange i bestyrelsen, men hans største fortjeneste er hans mange, mange aftener med foredrag og oplæsning. Jeg har forsøgt at tælle dem, men da jeg nåede 30, gav jeg op.

Af omegnens lærere lægger vi i de allerførste år særlig mærke til den unge Bloch¹⁴ fra Lønne. Han blev brugt flere gange om året. Senere flyttede han til Ølgod, hvis ungdomsforening han arbejdede op til en af de største og bedste i landet.

Efter nogle års forløb blev H. K. Kristensen¹⁵, Lunde ganske naturligt den mest benyttede af omegnens lærere. Vore egne skiftende præster viste stor forståelse for arbejdet og blev flittigt brugt. Skal en enkelt af dem nævnes, må det blive pastor Berthelsen¹⁶. Antallet af hans foredrag nærmer sig lærer Rasmussens, og den dag i dag fortæller sognets ældste om, hvor glade de var for dem.

Præsterne fra Henne, Nr. Nebel og Kvong blev også flittigt brugt.

En lille pudsigheid. Om mødet 10. febr. 1907 siger forhandlingsprotokollen: »Pastor Moos, Nr. Nebel, holdt et udmærket foredrag om Samson«.

Ved foreningens 60 års jubilæum holdt biskop Dons Christensen¹⁷ festtalen. Frit efter hukommelsen gengiver jeg et lille pluk. Altså nu er det Dons Christensen, der fortæller: »Da jeg som purung, fattig teolog kom til Henne, var det ikke uden økonomiske betænkeligheder. Embedet var, skønt det omfattede to sogne, i tredje, altså ringeste lønningsklasse, men jeg trøstede mig med, at jeg sikkert kunne tjene lidt ved at tale i omegnens ungdomsforeninger. Mon ikke der var brug for mig? Og så sandelig jo. Jeg havde kun været i Henne få dage, så ringede telefonen, og lærer Ravn fra Ovtrup bad mig komme og tale i deres ungdomsforening. Jeg sagde straks ja, og vi blev enige om en dato. Såvidt var alt godt, men inden Ravn afbrød samtalen, sagde han: »Lige en ting, De får ikke noget honorar, de Henne-præster betragter vi som vore egne, og vore egne betaler vi aldrig honorar.«

Oplæsning

Oplæsning bestod såre sjældent af hele aftener med professionelle skuespillere. Lidt oftere af aftener med halvprofessionelle som Raskmark, Herning, Malling, Varde, Demuth og frue, Nordborg.

Det mest almindelige var foredragsholderens småhistorier efter kaffebordet, ja det blev faktisk fast skik, at foredragsholderen også skulle læse op. Der blev da også i tidens løb læst mange gode ting, gammelt og nyt, muntert og alvorligt. Men efterhånden begyndte flere af de mest udviklede og krævende af de unge at køre træet af de mange tilfældige småpluk, og oplevede de, at et vægtigt, alvorligt foredrag, der havde givet dem noget at tænke på, blev efterfulgt af en letbenet, lidt overfladisk historie, følte de sig ilde tilpas.

Jeg husker endnu tydeligt fra min formandstid, at man på et bestyrelsesmøde bad mig få i hvert fald nogle af talerne til at sløjfe den lille historie og erstatte den med fri fortælling,

gerne om egne personlige oplevelser. Så almindelig var denne oplæsning dog blevet, at mange talere studsede, når jeg forhandlede med dem i telefonen, men vi fik flere gode resultater.

Diskussion

Hvad diskussion angår, så får man af forhandlingsprotokollen det indtryk, at der i de første mange år overhovedet ikke blev lagt op til diskussion. I 1920'erne holdt man nogle få diskussionsaftener, men referaterne fortæller kun om emnerne intet om udfaldet. Vi må helt frem til 7. febr. 1934, før vi hører lidt om det. Da slutter mødereferatet således: »Diskussionen begyndte dog først, efter at det egentlige møde var slut«.

Samme år 19. okt. kom der lidt mere gang i diskussionen: »Lærer Grønborg¹⁸ talte om mangler og fordele ved folkestyret. Et meget interessant foredrag, som resulterede i en livlig diskussion, hvor lærer Ravn og Erik Gejl¹⁹ havde ordet adskillige gange«.

Men i 1946 lykkedes det: »Lærer Kristensen¹⁵, Lunde talte om ungdommens fritidsproblemer. Efter foredraget udspandt der sig en livlig diskussion, man kunne mærke på de unge, at der var rørt ved et emne, der virkelig interesserede dem«. Nu gik det efterhånden lidt lettere med at få de unge til at udtale sig.

Sangen

Den enstemmige fællessang har altid haft en fremtrædende plads ved ungdomsforeningernes møder, hvis blomstringstid er nært sammenfaldende med folkesangens blomstringstid. Eller sagt med andre ord: Ungdomsforeningerne havde deres storhedstid netop i de år, da komponisterne Carl Nielsen, Thomas Laub, Oluf Ring og Thorvald Aagaard gav helt eller halvt glemte gode danske sange nye, smukke og let sangbare melodier. Højskolernes lærere og elever bragte dem hurtigt ud i ungdomsforeningerne, og disse havde i mange år en stor del af æren for, at værdifulde gamle sange blev holdt i hævd og nye blev lært.

Det selskabelige

I omtalen af opgaver og arbejdsformer er vi nu nået til »m.m.«. Herunder må sikkert det rent selskabelige høre. Fra første færd var man klar over, at det skulle der også være plads til. Allerede i foreningens første leveår på det fjerde møde, der blev holdt i fastelavnen, slog man, efter et foredrag om Leo Tolstoj, katten af tønden, hoppede sækkevæddeløb, legede ordsprogslege og sluttede med sanglege. Den i alle landets ungdomsforeninger så meget brugte kurvefest var virkelig godt fundet på. Foreningerne manglede konstant penge. Tilskud fra det offentlige kendtes ikke. Sætte kontingentet op kunne der sjældent blive tale om, men ved et uskyldigt arrangement under festlige former kunne man få en net lille sum fra medlemmerne. Pigernes bidrag var lækkert bagværk emballeret i smukt pyntede kurve. Dem bød karlene på ved en auktion, og de bød godt, for var man heldig, fik man dobbelt gevinst: masser af lækkert kaffebrød og en sød pige at dele det med.

Pakkefesterne, hvor kurvene med kaffebrød og småkager var erstattet af pakker med små overraskelser, var måske knap så vellykkede. De kunne ofte give anledning til lidt rigelig pjat som f.eks. 14. marts 1920: »— begejstringen var så stor, at den næsten grænsede til barnagtighed«.

Fælles kaffebord

Den oprindelige lovs prg. 3 har som første punktum: »Ved møderne nydes intet«. Dette forbud blev i allerhøjeste grad overtrådt. Der blev ved møderne drukket i spandevise af kaffe og ved festlige lejligheder også af chokolade. Det kneb ofte for de purunge at få råd til denne kaffe, og flere gange blev kaffebordet da også afskaffet, men efter nogle få møder uden blev det atter indført. Man kunne ikke undvære det, det samlede så godt, og uden det blev møderne for korte. Når man nu var kommet i det pæne tøj, ville man også have en aften ud af det.

Spiritus og kortspil

Det næste forbud: »Spirituøse drikke må ikke nydes ved nogen som helst af sammenkomsterne« gik det let med at overholde. Selv på den årlige udflugt var der ikke problemer med spiri-

tus. Det lod man Selskabelig Forening om. Dens forhandlingsprotokol fortæller, hvor svært man ofte havde ved at få alle deltagere i en udflugt med hjem i en nogenlunde ordentlig tilstand.

Dansen

Skabte spiritus og kortspil ingen væsentlige problemer i ungdomsforeningen, så gjorde dansen det til gengæld. Et problem, som ungdomsforeningen i en række år havde fælles med gymnastikforeningen, boldklubben og Selskabelig Forening, var savnet af et velegnet danselokale.

Da Højskolehjemmet åbnede i januar 1906, var den store sal endnu ikke bygget, den kom først i 1923. Der fandtes kun én sal, og den var placeret oven over de to stuer, den nuværende restauration. En mægtig kakkellovn midt i lokalet kunne godt genere dansen noget, men med lidt behændighed undgik man sammenstød. Værre var det at rystelserne fra en Hamburger fik guldalderdigterne og de skæggede højskoleforstandere med flagreslipsene til at dingle på deres søm nede i stuerne. Og under den raske, lidt voldsomme firetur blev deres udsving så store, at flere af dem drattede ned, og glasset på deres kontrafej knustes.

Man måtte holde op med at danse i dette lokale og flyttede så ned i kørestalden, hvis toppede brosten før hver danseaften blev dækket af et estradegulv. Og her gik det fint. De nødvendige lokummer, eller »de små huse i stalden«, som de mere ærbart kaldes i Højskolehjemmets forhandlingsprotokol, var dog så skumle og ildelugtende, at mange foretrak at benytte en lille plantning, som dengang fandtes på den anden side af jernbanesporene. Helt uden risiko var benyttelsen af den lille plantage dog ikke, for før man kunne nå ind i den, måtte man i et spring forcere en grøft, og en mørk aften vidste man jo ikke, hvor man landede.

Som allerede nævnt indeholdt de første love et kategorisk forbud mod almindelig dans. Men allerede i 1908 blev dette ændret til: »Dans kan ikke afholdes oftere end én gang for hver 6 møder, og disse må hver for sig have været besøgt af

Fig. 1. Et postkort fra Ovtrup ca. 1917. Den to-etages bygning er Højskolehjemmet, som det så ud, før den store sal blev bygget. Helt ude i kanten af billedet ses gavlen af kørestalden, hvor der dansedes, og midt i billedet er den lille plantning, som omtales i afsnittet om dansen. Postkort. Privateje.

mindst så mange som halvdelen af foreningens medlemmer.« Under første verdenskrig blev der, så vidt jeg kan få oplyst, overhovedet ikke dans i ungdomsforeningen de to sidste krigsår.

Efter krigen begyndte man så småt igen, og det ser ud, som om man var ved at finde et mere afslappet forhold til dans. Men så opstod der nye vanskeligheder. Omkring 1919 kom fra Latinamerika over U.S.A. One Step, Two Step, Tango og nye former for vals til Danmark og blev af ungdommen modtaget med begejstring, af »de gamle« med forargelse. De stod dog magtesløse over for denne »storken«, og snart »storkede« de selv med.

Et godt værested

Følgende referat fra sammenkomsten 11. aug. 1933 fortæller ikke bare noget om dansen i ungdomsforeningen, men også noget meget væsentligt om tonen og atmosfæren: »— — Efter

Fig. 2. Ungdomsforeningen spiller Hostrups Eventyr på Fodrejsen på friluftsscenen i Outrups anlæg, ca. 1939. Bork Foto, Nr. Nebel. Privateje.

kaffen gav næstformanden ordet til Stinne P., som fortalte om turen til Staby og om årsmødets forløb. Så blev der sunget en sang, og derefter var der en lille pause, i hvilken salen blev ryddet, og snart trak musikken op, et to-mands orkester (violin og klaver). Flere unge kom til efterhånden, de er ikke alle færdige med dagens arbejde til kl. halv ni i denne tid. Snart gik dansen med liv og lystighed. Aftenen formede sig som en privat, ja nærmest som en hyggelig familiesammenkomst, det var ungdomsforeningens egne, der var ingen balstreffere fra andre sogne, man følte en vis venskabelig samhørighed — — —.

Ungdomsforeningen var et godt værested, og mon det ikke er en af foreningens største fortjenester, at den for sognets unge, såvel de indfødte som de tilflyttede, blev et trygt og godt sted, hvor man traf jævnaldrende og fik kammerater og venner.

En af de tilflyttede, lærer Kock¹³, udtrykte det således i sin tale ved en jubilæumsfest: »Hvad skulle jeg have gjort uden den?«

Sanglege

I de første år og helt op i trediverne brugte man ofte sanglege ved sammenkomsterne. Om sommeren blev de til tider henlagt til det fri. Og når lærer Eriksen¹¹ fint musikalsk og rytmisk sikker sang for med sin store, kønne stemme, kunne der i den lyse sommeraften opstå en næsten middelalderlig folkevisestemning, mens dansen trådtes på grønne tilje.

De store møder

I mange år var efterårsmødet det vigtigste af alle møder. Man begyndte om eftermiddagen en hverdag med gudstjeneste og altergang i kirken og fortsatte derefter med foredrag, kaffebord og underholdning på Højskolehjemmet. Som foredragsholder havde man som oftest en af tidens betydeligste højskoleforstandere.

Men ellers er der særlig to perioder, som udmærker sig ved, at man da én eller flere gange om året kunne afholde møder med flere hundrede deltagere og som talere indforskrive tidens kendteste. Den første periode begynder kort efter foreningens oprettelse og slutter omkring første verdenskrigs udbrud.

Den anden er besættelsestiden. Da man havde fået foreningen indmeldt i D.d.U., og landet var blevet inddelt i hovedkredse, skete det ofte, at Varde og Omegns Hovedkreds afholdt sit sommermøde i Ovtrup. Møderne var friluftsmøder, og festpladsen var de første år »æ Kløvbank«, men snart mærkede man, hvad de nye parcelhusejere deroppe også forlængst har opdaget, at det er et særdeles blæsende område, og så blev møderne forlagt til Peter Gejls have ved kirken.

Sommermødet 1912 i Peter Gejls have

Det møde, der vakte størst røre, og som blev husket længst var sommermødet 1912 med Jeppe Aakjær og dr. Moltesen²⁰ som talere. Her mødte de mange tilhørere en anden Aakjær end ham, der ved moders gamle rok havde lært at synge om den hvide flok og Guds nådegave. På talerstolen stod samfundsreviseren, der kæmpede for daglejerne, for de fattigste og usleste i landet samtidig med at han rasede mod militæret, højskolen og hans samtids bønder. Stort var choket, forargelsen ikke

Fig. 3. Unge vestjyder fra Ovtrup, Sdr. Bork, Aadum og Ølgod på Dansk Ungdoms Samvirkes kursus i Fuglsølejren sommeren 1941. – I forgrunden artiklens forfatter med pibe i munden. Foto 1941. Privateje.

mindre. Mødet er udførligt refereret såvel i forhandlingsprotokollen som i Ribe Amtstidende. Her lidt fra begge.

Først fra Amtstidende: »Ungdomsmødet i Ovtrup i søndags var begunstiget af et til formålet udmærket vejr, hverken for varmt eller koldt. Med små dannebrogflag var afmærket vejen gennem byen til P. Gejls have ved kirken, en smuk festplads med høje træer ved bæk og eng med nyslået hø. Om eftermiddagen ved 4-tiden samledes her efterhånden henved 1000 mennesker«.

Og lidt fra forhandlingsprotokollen: »Nogle af festdeltagerne kom med togene, nogle med bil, men de fleste på cykel. Aakjær talte om bonden og Danmark. Hans foredrag var på sine steder båret af virkelig poetisk flugt, således når han talte om landets natur og skønhed og om bondens færd og liv. På andre steder i den grad ensidig og snæversynet, at det virkede som blind fanatisme. Aakjær har i den grad hørt og set sig gal på al tale om vort lands forsvar, så han er endt i det rent negative, eller måske bedre i den krasseste materialisme. Det

bedste værn for vort lands selvstændighed, udtalte han, er roekulerne omkring gårdene – og videre: Hør ikke på dem, der taler om konge og fædreland. De vil korsfæste nationen til et dannebrogslag.«

Fra Amtstidende hans udtalelser om højskolen: »Højskolen må jeg nævne, man fristes til at udbryde: Gror der noget i de urtepotter?«

Besættelsestiden

Efter den 9. april 1940 frygtede mange, at tyskerne ikke, som de ellers forsikrede, ville nøjes med foranstaltninger, der tjente militære formål, men at de, hvis de vandt krigen, ville blive og drive fortyskningspolitik. Professor Hal Koch var en af dem, der frygtede, at det ville gå sådan, og han mente, at vort eneste våben var sammenhold om vore nationale og kulturelle værdier. Han foreslog, at alle gode, danske ungdomsorganisationer det være sig religiøse, folkelige, politiske og sportslige skulle gå i samarbejde om dette formål.

Hans tanker vandt genklang i vide kredse. Det lykkedes overmåde godt og forbavsende hurtigt. Næsten alle landets ungdomsforeninger af de nævnte afskygninger gik med i kæmpesammenslutningen Dansk Ungdoms Samvirke.

Tanken var ikke ny for de unge i Ovtrup. Et stykke tid før Dansk Ungdoms Samvirke var en realitet havde Erik Gejl¹⁹ fået alle foreninger for unge i Ovtrup (også K.F.U.M. og K. som på landsbasis ikke ville med) ind i et fast samarbejde.

Resultatet blev bl.a. en række kæmpemøder. Et af dem 9. marts 1942 med Hal Koch som taler samlede tilhørere fra hele omegnen og fyldte Højskolehjemmet til bristepunktet.

Et andet var festen på kongens fødselsdag samme år, hvor alle taler og al underholdning blev klaret af lokale folk. En kvitteret regning fra Højskolehjemmet viser, at der blev serveret kaffe til 444 personer.

Fra ungdomsforeningens protokol: »I alt afholdt 26 møder i regnskabsåret 1941-42, deraf medindbyder til de 10«.

Når man ser disse tal og desuden tænker på, at lignende imponerende resultater kunne gymnastikforeningen og boldklubben opvise, vil man forstå, at Hal Koch året efter kunne

præsentere denne artikels forfatter for en kreds af ungdomsledere med disse ord: »Det er så Ravnen på den grønne Gren«.

Som næsten alle andre ungdomsforeninger i landet måtte Ovtrup ungdomsforening omsider indstille sin virksomhed. Det skete dog først i 1970, men officielt nedlagt er den ikke, idet den indgik som et led i den nye forening GUB, der står for Ovtrup gymnastik-, ungdoms- og badmintonforening.

Nogle år før, i 1966, tog ungdomsforeningen initiativet til oprettelse af en ungdomsklub for de 14-18 årige, og den har uden afbrydelse under lærer N. E. Poulsens²¹ dygtige ledelse eksisteret siden.

Noter

1. Ole Jepsen Født i Ovtrup sogn 1855, død sammesteds 1921. Se H. K. Kristensen: Ovtrup sogn. Varde 1933 – 35. Side 465.
2. Ejnar Tusborg. Bestyrer for Ovtrup Højskolehjem 1946-57.
3. Ane Jensen. Dejrup, Ovtrup sogn. Senere gift med gårdejer Chr. Lauridsen Kristensen, Sdr. Bork.
4. Kathrine Thomsen. Bækhuse, Ovtrup sogn. Senere gift med gårdejer Mourids Mouridsen, Gadegård, Ovtrup sogn.
5. Magdalene Jensen. Dejrup, Ovtrup sogn. Senere gift med gårdejer Iver Sillesen, Ovtrup.
6. Marinus Lauridsen. Debel, Ovtrup sogn. Senere gårdejer i Ovtrup.
7. Jeppe Jessen. Født i Debel, Ovtrup sogn 1882. Om hans betydning i Sydvestjydsk Hovedkreds af De danske Ungdomsforeninger og hans medlemskab af D.d.U.s bestyrelse se Verner Bruhn: Plint og talerstol. 1979 side 46 og 47. Fra 1920 journalistisk virksomhed ved den radikale presse. Lokalredaktør af dagbladet Sydvestjylland i Varde fra 1931, til bladet gik ind.
8. J. P. Rasmussen. Født 1865, død 1937. Førstelærer ved Ovtrup skole 1905-1933.
9. J. C. Thomsen. Ovtrup Stationsby. En tid medlem af Ungdomsforeningens bestyrelse og sekretær.
10. S. J. Foghmar. Førstelærer ved Vittarp skole i Ovtrup sogn 1917-20.
11. Viktor Eriksen. Andenlærer ved Ovtrup skole 1928-33, førstelærer 1933-36.
12. S. Ravn Jensen. Andenlærer ved Ovtrup skole 1934-36, førstelærer 1936-62, skoleinspektør 1962-70.
13. Leo Kock. Andenlærer ved Ovtrup skole 1936-43.

14. Niels Hansen Bloch. Født 1874. Førstelærer i Lønne 1905-07, derefter førstelærer og senere overlærer i Ølgod. Om hans arbejde i D.d.U.s styrelse og hans forhold til Jeppe Jessen i Ovtrup se Verner Bruhn: Plint og talerstol, 1979 side 47-49.
15. H. K. Kristensen, født 1895, førstelærer i Lunde 1926-62. Landskendt lokalhistoriker, se Kraks blå bog og festskrift til H. K. Kristensen på 80 årsdagen 17. september 1975. Red.: Valdemar Andersen, Verner Bruhn og Svend Mogensen. (Historisk Samfund for Ribe amt 1975).
16. Carl Berthelsen. Sognepræst i Lunde-Ovtrup 1913-20.
17. Henrik Dons Christensen. Sognepræst i Henne – Lønne 1938-42. Biskop i Ribe 1957-79. Se Kraks blå bog.
18. Harald Grønborg. Højskolelærer senere forstander for Fyns Stifts Husmandsskole.
19. Erik Gejl. Født i Ovtrup 1901, død sammesteds 1963. Kirkebetjent ved Ovtrup kirke. Rejsesekretær for partiet Venstre 1943-63. Næstformand i Vardekredsens venstrevælgerforening 1955-63. Udførte i mange år et stort og fortjenstfuldt arbejde i Ovtrup gymnastikforening og Ovtrup boldklub.
20. Laust Moltesen, dr. phil. Historiker og politiker.
21. N. E. Krukow Poulsen. Født 1944. Lærer ved Ovtrup skole siden 1967. Medlem af landsstyrelsen af De danske gymnastik- og ungdomsforeninger.

Kilder

- Forhandlingsprotokol for Ovtrup Ungdomsforening. 3 bind
Forhandlingsprotokol for Ovtrup Højskolehjem. 2 bind
Forhandlingsprotokol for Ovtrup Sogns Selskabelige Forening
Ribe Amtstidende tirsdag den 2. juli 1912
H. K. Kristensen: Ovtrup Sogn i Vester Horne Herred. Varde 1933-35.
Verner Bruhn: Plint og talerstol. Træk af gymnastik- og ungdomsforeningernes historie i Ribe amt. 1979
Harald Nielsen: Fra det kommunale skolevæsen i Ribe amt 1870-1970. 1974
A. I. Gejlager: De danske Ungdomsforeninger. Hvordan det begyndte. (Dansk Budstikke XXXVIII 1943)
Edv. Eller: Femten Aar. (Dansk Ungdom XLI 1943)
Jens Marinus Jensen: Vore ældste Ungdomsforeninger. (Dansk Ungdom XLV 1947)

S. Ravn Jensen, f. 1908, fhw. skoleinspektør, Lykkesvej 17, 6855 Ovtrup.